

# Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravlštvu v tiskarni sv. Cirila, koroske ulice št. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oglasila se plačuje od navadne vrstice, če se natane enkrat, po 3 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

## Vabilo k XIV. občnemu zboru „kat. tisk. društva v Mariboru“.

kateri se bo vršil v ponedeljek, dne 19. avgusta 1895 ob 9. uri predpoldne v veliki dvorani slovanske čitalnice v Mariboru.

V spored:

1. Pozdrav predsednikov.
2. Poročilo tajnikovo.
3. Poročilo blagajnikovo.
4. Razprava o premembi društvenih pravil.
5. Volitev odbora, namestnikov in računskih pregledovalcev.
6. Slučajni nasveti.

V Mariboru, dne 13. avgusta 1895.

Odbor.

## Politični položaj.

(V državnem zboru dne 3. julija govoril dr. L. Gregorčec.)  
(Dalje.)

Že za časa Giskre, še bolj pa za časa Lasserja so se modernemu mamonu žrtve darovale, ali do pravih hekatomb (po 100 žrtev) se je povspel še le naš Plener. Nikdar ni bila naša država, ni bilo nje prebivalstvo izročeno kapitalizmu tako, kakor sedaj. Tretja liberalna doba je nekakov višek in zmagoslavje sedanjega kapitalizma v Avstriji. Že za Steinbacha se je začelo, ko so se dovolile znane velike državne podpore bankrotnemu tržaskemu Lloydju in dunavski parobrodni družbi.

Temu so sledile velike konverzije državne rente, poddržavljenje železnic je prišlo, končno posojilo in regulacija valute. Vse se je tako uprizorilo in izvršilo, kakor je koristno velekapitalistom, ki so tudi imeli največji dobiček. Seveda so kurzi rasli in se je borza radovala; promet z efekti na borzi je lani znašal velikansko svoto 4500 milijonov gld., dobiček pri kursih 1135 milijonov gld., kakor so to kapitalistični listi vsemu svetu z veseljem naznanili.

Ako bi se s srečnimi borzijanci postopalo tako, kakor s siromašnimi kmeti pri določevanju pristojbin, bi bila država dobila davka 169 milijonov.

To delo se je hotelo z daljnimi posojili pospeševati, z davčno preosnovo pred hujšimi naskoki finančnega ministra zavarovati in končno kronati z uvedenjem plačevanja v zlatu. Na največjo srečo se je to ustavilo. Izrecno pravim: na največjo srečo Avstrije. Zakaj ta sedanji kapitalizem ni več tisti kapitalizem, ki pospešuje kulturo, s katerim se je sprijazniti, ki pospešuje delo in podpira umetnost ter tako širi splošno

blagostanje, nego je splošno nevaren požeruh obrestij, ki hoče vse pograbit, kar je kaj vredno, ki hoče vse imetje združiti v posamičnih rokah in večino prebivalstva narediti za obresti plačujoče sužnje.

Kapitalizem kupuje delo, kupuje proizvode, pa ne daje delavcu pravične plače niti pridelovalcem pravične cene. Zajedno pa izkorišča pridelovalca, kar vidimo pri mesu in kruhu; kapitalizem ponareja živila, kar vidimo pri vinu, pivu, maslu itd. Velepekulacija, veletrgovina in veleindustrija je ljubljena trojica sedanjega kapitalizma. Njemu naj vse služi, po njegovih koristih naj se naredé vse državne uredbe in vse postave. To je sedanji kapitalizem, kakor ga je v Avstrijo vpeljala in vzgojila liberalna stranka.

Od tega kapitalizma nima kmečki stan ničesar drugega pričakovati, kakor brezobzirno izkoriščanje, končno uničenje; posestva preidejo v last hranilnic, delniških družb in veleposestnikov. Ponavlja se nekaj, kar že poznamo iz rimske povestnice. Rimski oderuhi so svoj lastni kmečki stan uničili. Kmetje so bežali v mesta, množili tam siromaštvo in kričaje zahtevali panem et circenses (kruha in veselje). To je bil pa tudi začetek koncu rimske države. Državi je hkrati zmanjkalo vojakov, in vsled udarcev severnih barbarov je razpadla največ zategadelj, ker ni kmečkemu stanu varovala pred izgredi kapitalizma. Ista usoda bo tudi naš kmečki stan zadela, če se čim prej ne bo naredil konec izrodkom kapitalizma.

Avstro-ogerska banka spada med tiste denarne zavode, kateri se najbolj podpirajo in imajo največ pravic. Celo zlato, katero smo za uravnavo valute dovolj drago plačali, se je jej izročilo. Kmetovalci smo mislili, da bo država te milijone obdržala, izdala državna pisma in avstro-ogersko banko sčasoma popolnoma v stran potisnila. Motili smo se seveda.

Še nečesa ni smeti prezreti. Komu pa koristi avstro-ogerska banka največ? Spet velikašem, namreč velekapitalu, veleindustriji, veletrgovini. Čudno je, da imajo ti velikaši pri banki kredit od dva odstotka. Če pa bi avstrijski kmet za svoje posojilnice, recimo Raiffeisnove, iskal po vsem Dunaju kredita po štiri odstotke, bi ga nikjer ne dobil. Avstrijski kmet mora za realni kredit plačevati po pet odstotkov, za personalni kredit pa po šest odstotkov. In amortizacija? Do te sploh ne pride.

Godé se pa še neverjetnejše stvari in čudim se, da na to v zbornici še nihče ni opozarjal. Naši finančni ministri skrbé že desetletja za to, da je kolikor mogoče malo denarja v prometu, namreč na ta način, da ne množé denarja tako, kakor je potrebno. Tako se je v dobi od l. 1869. do 1879. denar med ljudmi pomnožil na leto za 25 milijonov, v dobi od l. 1879. do 1891. pa le za 17 milijonov.

(Dalje prih.)